

KUŽIŠ ?!

LIST ZA MLADEŽ - 27. STUDENOGA 2015. - BROJ 97

IZDVAJAMO:

PRIČA:

Mali,
ali složan odjel – 5

MODA:

Mona Lacko – 16-17

TEMA:

Obveze
i motivacija – 6-7

GLAZBA:

Sara Renar – 20-21

FOTO MJESECA

Posjet Interliberu i Zagrebu

KUŽIŠ ?!

List je besplatan

Osnivač:

NIU »Hrvatska riječ«

Nakladnik:

NIU »Hrvatska riječ«

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika:

Ivan Karan

Urednik izdanja:

Davor Bašić Palković

Suradnici:

Ana Ivković, Ivan Kovač,
Ivana Rudić, Nevena Balažević,
Donna Diana Prčić,
Antonija Dević

Lektura:

Nikolaj Vasiljčuk

Korektura:

Mirko Kopunović

Tehnički prijelom:

Thomas Šujić, Jelena Ademi

Fotografije:

Antonija Sudarević, Vedran Jegić

E-mail:

kuzis07@gmail.com

Web:

www.hrvatskarijec.rs

Tisak:

»Rotografika« d.o.o. Subotica

List izlazi uz redovitu potporu
Tajništva za kulturu i javno
informiranje Autonomne
Pokrajine Vojvodine

Ana Ivković

Misliti kao »svi«

Dok gledamo i slušamo mnoštvo vijesti koje dopiru sa svih strana, vidimo kako nam svi ti glasovi koji dolaze govore i mnogo više od same poruke koju su htjeli prenijeti. Nikome više nisu strane razne manipulacije i skrivene poruke koje se nastoje provući u naizgled objektivnim informacijama. Možemo reći kako smo postali nepovjerljiviji prema vijestima i sve više dolazi do izražaja potreba za provjeravanjem i istraživanjem umjesto slijepog vjerovanja. Iako nam je sve to poznato, često zaboravljamo osvrnuti se na pozadinu i zagledati se u kontekst i pogledati tko nam to zapravo govori. I kada se radi o bezazlenim i općenitim stvarima, iza svake poruke stoji čovjek sa svojim željama, ambicijama i namjerama. Ukoliko su one skrivene ili se čine sasvim uobičajenim, možda još jače djeluju na nas jer ih nismo svjesni. Tako i one pridonose stvaranju kolektivnih stavova i očekivanja.

Takva se mišljenja najčešće opravdavaju riječima: »Svi tako misle« ili »Svi to rade«. No, trebalo bi se dobro pomučiti i pronaći te »sve« koji su doista »(pro) mislili« prije nego što su »radili kao svi«. Jasno nam je kako nitko ne bi volio biti drugačiji od »svih« ili se previše usudivati provjeravati ono u što »svi« vjeruju da je dobro. No, usudimo li se malo zaviriti iza maglovitog zastora riječi »svi« ili »nitko«, shvatit ćemo kako se često iza njih nalaze praznine. I baš suprotno očekivanju, često su oni stavovi i očekivanja koja tvrde za sebe da su racionalni, logični i očigledni, jako osjetljivi na bilo kakve polemike. Kao da govore: »To je tako i ne usuduj se provjeravati!« Kao zaštitom od bilo kakvih propitivanja oni se služe unaprijed osmišljenim taktikama omalovažavanja i etiketiranja potencijalnog protivnika, tj. znatiželjnog istinoljupca koji bi se usudio pitati »zašto« i »kako«. Tako će prvo oni nesigurni i plahi zastati i prikloniti se tim imaginarnim »svima«. Slijedit će ih oni ne previše zainteresirani, pa zatim konformisti, dok ne ostane nekolicina upornih tragalaca. No, kada ih je tako malo, lako je povjerovati u priču »svih« kako su oni pomalo čudni i ne treba se osvrutati na njihova pitanja i sumnje. Najbolje ih je ismijati ili ignorirati.

A među tim »svima« koji se predstavljaju kao odlučni i samouvjereni pojedinci, ako im se zagledamo u oči, možda ćemo uočiti kako nesigurno traže druge poglede. Traže ih jer im trebaju oni »svi« da im potvrđuju kako su u pravu, da ispravno razmišljaju i da su sigurni jer ne iskaču iz gomile. U tim se izgubljenim i nesigurnim pogledima otkriva kako ta priča ne drži vodu, ali treba se usuditi provjeriti je una-
toč »svima« koji u nju vjeruju.

Besplatna umjetnost petkom

Zamislite da u jednoj običnoj šetnji pronađete umjetničko djelo, uz poruku kako je ono sada zapravo u vašem vlasništvu ukoliko vam se sviđa

Što je Free Art Fridays (takozvani FAF iliti u prijevodu – Besplatna umjetnost petkom)? Ulice su prepune stvari koje ostavljamo i napuštamo kako bismo ih se riješili, a umjetnici su osmislili ovaj pokret kako bi dijelili svoju umjetnost. Zamislite da u jednoj običnoj šetnji pronađete umjetničko djelo, naslonjeno na zid uz poruku kako je to djelo sada zapravo u vašem vlasništvu ukoliko vam se sviđa. Jedini zadatak vam je ponijeti ga doma. Da, tek tako, možete postati vlasnik umjetnine.

Free Art Fridays postoji već skoro deset godina, nastao je u 2006. godini, prije ere pametnih mobitela i Instagrama, pa nije imao dovoljno široku ekspanziju na globalnoj razini. Začetnikom ovog pokreta smatra se Britanac, ulični umjetnik **My Dog Sighs**, koji je inače poznat po tome kako kao medij koristi aluminijske konzerve koje oslikava. My Dog Sighs vodio je grupu na društvenoj mreži fotografa Flickr pod nazivom Free Art Fridays. On je zapravo taj pokret umjetnika koji ostavljaju svoja djela na ulicama etiketirao kao FAF.

Kako funkcionira FAF?

Kako funkcionira FAF objašnjeno je u nekoliko koraka: stvoriti umjetničko djelo; na djelo zakvačiti poruku s natpisom »besplatna umjetnost, uzmi me doma i uživaj« (dodavanje imena umjetnika i podataka je opcionalno); smjestiti umjetninu negdje u javnost (neki umjetnici od ovoga naprave igru, pa putem Twittera ostavljaju tragove). Treba znati kako ovo nije isključiva grupa ili pokret, odnosno može im se priključiti bilo tko.

Mjesta na kojima možete pronaći umjetnine u sklopu FAF-a raznolika su, od klupica u parku, drveća, knjižnica, javnih toaleta, podzemnih do autobusnih postaja, autobusa, jednosmjernih ulica te rupa u zidu.

Veza bez posrednika

Ovaj pokret omogućava umjetnicima da se promoviraju, te da se postavе na tržište.

Umjetnik stvara izravnu vezu sa svojim mogućim kupcem, bez posrednika (galerije). Spremnost umjetnika da dio sebe pokloni neznancu na ulici, govori o skroz novoj dimenziji stvaranja odnosa između umjetnika i javnosti. A ukoliko to promatramo iz ugla sretnog pronalazača, imate priliku svoj dom ukrasiti umjetninom. Ali isto tako možete otkriti novog umjetnika čiji ćete rad pratiti. Kao što na portalu kulturkokoška.com navode: »Na ulicama i preko društvenih mreža umjetnost se

tragove do mjesta gdje su ostavljene. Da ne mislite da je to toliko daleko od nas, na Facebook stranici Free Art Friday – Beograd možete pronaći djela koja su otkrivena u Beogradu.

Priključite se!

Nedavno sam pročitala intervju s umjetnikom koji je izjavio kako ne može prodati svoja djela jer nije mrtav. Poražavajuća je ta činjenica da umjetnost živog čovjeka nije

približava onima koji možda nikada s njom ne bi došli u kontakt, čime se, ponovno, može utjecati i na pojavu tržišne potražnje. Porast interesa za suvremenu kulturu samo može pridonijeti onima koji se njome bave.«

Od umjetnika se naravno ne očekuje da pokloni cijeli svoj opus, ne možemo očekivati da ćemo pronaći djelo ogromne materijalne vrijednosti. Bit samog pokreta je samopromocija, ukrašavanje naših ulica, te širenje ideja o društveno relevantnim temama, ali isto tako i o umjetnosti. Na raznim Facebook stranicama koje u svojim nazivima sadrže Free Art Friday možete pronaći fotografije pronađenih djela ili pak

dovoljno vrijedna. Sjetimo se samo **Van Gogha, Franza Schuberta, Oscara Wildea**, svi su oni umrli bez novčića u džepu. Njihova se djela danas smatraju iznimno vrijednim. Osim materijalne vrijednosti, svi su ti umjetnici donijeli na svijet nešto što je nadahnulo i očaralo mnoge. Moramo razmišljati o onima koji stvaraju, te poticati njihov rad. Makar samo putem društvenih mreža, širenjem njihovih ideja i širenjem glasa o njima i njihovu djelovanju.

Stoga, umjetnici, stvarajte i priključite se pokretu Free Art Friday, a vi ostali širom otvorite oči dok hodate gradom, možda pronađete nešto što će vas razveseliti.

Ivana Rudić

PREDSTAVLJAMO 1. F U SUBOTIČKOJ GIMNAZIJI »SVETOZAR MARKOVIĆ«

Mali, ali složan odjel

U odjelu ima devet učenika. Čine skladnu zajednicu, komunikativni su, radoznali i željni novih informacija

Generacija za generacijom, odjeli na hrvatskom jeziku startaju od jeseni u subotičkoj Gimnaziji »Svetozar Marković«. Nekada je broj učenika velik, pa dođe i do 25, a nekada zna biti manji. Ovogodišnja generacija, novi 1. f broji devet učenika, a kako kažu, veoma su ponosni na svoj mali, ali veoma složan odjel. U ovaj odjel idu: **Nađa Kovač, Petar Huska, Matija Benčik, Marina Peić Tukuljac, Marijana Mačković, Branka Moravčić, Dragana Štetaković, Emanuela Bošnjak i Ivana Jurić.** O 1. f računa vodi njihova razrednica, profesorica biologije **Elvira Đuraković.** S nekima od njih smo razgovarali i pitali ih kako im je u gimnaziji.

Petar Huska: »Zadovoljan sam jer sam upisao gimnaziju. Usprkos tome što su mi govorili kako je gimnazija teška škola, znam da nije nemoguće završiti ju. Društvo u odjelu je super, malo nas je pa se dobro slažemo. Osnovnu sam školu pohađao na hrvatskom jeziku, pa sam isto to htio i u srednjoj. Želio bih na studij u Zagreb, pa mislim kako je dobro što se školujem na hrvatskom jeziku. Profesori nisu jako zahtjevni, ako se uči malo po malo. Kod profesora Nagela je najzanimljivije na satu.«

Matija Benčik: »Veoma mi se sviđa novi odjel, iako je mali broj učenika, ali se odlično slažemo i odlično se zabavljamo. Škola je veoma lijepa i velika i trebalo mi je vremena naviknuti se. Profesori su svi veoma dobri, ali još uvijek nemam omiljenog profesora.«

Nađa Kovač: »Gimnaziju sam htjela od nižih razreda upisati, jer su i moje starije sestre išle u tu školu. Trenutačno mi je u

školi baš dobro, smatram kako ću puno toga naučiti u gimnaziji, a pogotovo da ću steći radne navike i da ću postati savjesnija i odgovornija prema svojim obvezama. Prijatelji u odjelu su jako dobri. Ima nas jako malo, samo devetero, ali se jako lijepo slažemo i nije nam bilo teško sprijateljiti se. Hrvatski odjel sam upisala jer sam i u osnovnoj školi pohađala nastavu na hrvatskom jeziku, pa sam htjela nastaviti. Profesore smo dobili jako dobre, eto do sada mi

Marijana Mačković: »Iako nam je odjel mali, vlada veoma dobra atmosfera. Pokušavamo pomagati jedni drugima što više možemo. Upisala sam gimnaziju jer smatram kako ću tu steći radne navike. Omiljenih profesora još nemam.«

A što o odjelu misli razrednica prof. **Elvira Đuraković:** »U prvom hrvatskom odjelu ima 9 učenika, 7 djevojaka i 2 momka. Nakon kratkotrajnog prvog šoka od nove sredine, škole, profesora i školskih prijate-

se jako sviđa način objašnjavanja profesora Radomira Matića i rad profesora Mirka Kiseličkog.«

Marina Peić Tukuljac: »Iako imam mali odjel, mislim da je savršen, svi smo po nečemu posebni, ali najbitnije je da se svi slažemo. Odlučila sam upisati gimnaziju jer mislim da će me motivirati za bolji rad.«

lja, vrlo su se lijepo uklopili. Čine skladnu zajednicu, komunikativni su, radoznali, željni novih informacija. Sudjeluju u radu na satu, aktivni su i puno pitaju. Uglavnom su nasmijani, dobro raspoloženi i imaju dobru komunikaciju s profesorima. Skupa se trudimo nadvladati eventualne poteškoće i zadržati vedru atmosferu u odjelu.«

Antonija Dević

Laka zadaća

Kao što treneri vole reći da je najteži dio treniranja upravo doći na trening, tako možemo reći da je najteži dio bilo kojeg posla (pa i pisanja domaće zadaće) – sjesti i početi s radom

»Samo da završim igricu«, »Samo da se čujem s frendicom«, »Samo da pospremim stol«, »Samo da prošećem psa«, »Samo da pogledam seriju do kraja«... pa ću onda napisati zadaću. Ovaj »samo da« niz mogli bismo nastaviti u nedogled. No, da ne pomislite da od te »boljke« pate samo učenici. Ne, ne, s njom se susreću i novinari prije roka za isporuku teksta, pisci prije nego li sjednu pisati, učitelji kada trebaju napraviti pripremu za nastavu, uredski službenici dok ih čeka hrpa papira... Shvatili ste, malo tko je imun na »samo da«.

Što će mi to u životu?

Budimo iskreni: možda volimo matematiku ili biologiju, možda čak i nekoliko drugih predmeta, ali teško da nam je baš svaki zanimljiv. Slično je i u poslu – čak i ako smo zaljubljeni u svoj posao ipak u njemu postoje neke stvari koje su nam bezveze, glupe, dosadne ali, istovremeno, neizbježne. Tako i učenici, ovisno o tomu što ne vole, znaju protestirati i pitati: »Zašto to moram učiti,

što će mi to u životu?« I dok bismo, s jedne strane, mogli napisati knjigu o tomu kako obrazovni sustav uistinu treba osuvremeniti s druge strane je jednako tako točno da nas život često iznenadi te nam zatreba baš ono znanje koje smo smatrali nepotrebnim.

Škola kao (video)igrica

Kojim god se poslom željeli u životu baviti i kakvi god nam bili interesi živimo u sustavu u kojemu moramo proći osnovnu školu a uskoro će i srednja postati obavezna. Škola je, tako promatrana, u stvari vrlo slična računalnim igricama – ima jasna pravila za svaku razinu i ako igrate po pravilima prolazite brže i lakše, a ako ih ne poštujete dugo se zadržavate na istoj razini i nikako da stignete do kraja.

Jedno od osnovnih pravila je da na svakoj razini (u svakom razredu i iz svakog predmeta) moramo naučiti određene stvari. Nagrada (ona velika – završetak školovanja) je u stvari dosta daleko i stoga se vrlo teško motivirati. Mnoge druge aktivnosti kojima bismo se radije bavili nego li zadaćom donijele bi

nam zadovoljstvo odmah (npr. gledanje televizije, provjeravanje što se događa na Fejsbuku, igranje nogometa itd.). Pa kako se onda natjerati uraditi nešto u čemu ne uživamo?

Vidite, ni pamet, ni sposobnost, ni količina znanja ne razdvajaju uspješne od neuspješnih koliko odgovor na to pitanje. A odgovor se krije u samo jednoj riječi: MOTIVACIJA. Jer, kao što treneri vole reći da je najteži dio treniranja upravo doći na trening, tako možemo reći da je najteži dio bilo kojeg posla (pa i pisanja domaće zadaće) – sjesti i početi s radom.

Motivacija

Pod pojmom motivacije u psihologiji se označava skup pobuda koje čovjeka pokreću na aktivnosti te određuju smjer, intenzitet i trajanje te aktivnosti. Tako bismo mogli reći da je motivacija u stvari motiv – akcija, odnosno razlog za neko djelovanje. Što znači da ćete lakše učiti ako vam roditelji obećaju nagradu za uspješni završetak školske godine nego ako takve nagrade nema. Ali, na žalost, to nije rješenje.

Kako ne možemo cijeli život poput magaraca imati mrkvu na štapi pred nosom da nas »vuče« naprijed, moramo se naučiti samomotivirati, odnosno razviti unutarnju motivaciju – tako da možemo uspješno završiti razred pa i školovanje bez nagrada od strane roditelja. Unutarnja motivacija se u praksi svodi na onaj trenutak kada trebamo napisati zadaću, učiti gradivo ili obaviti posao a želimo nešto posve drugo. Upravo se pred tim izborom »zadaća ili zabava« u mozgu događa nešto što bismo, jezikom kognitivne znanosti, nazvali – sukobljavanje dvaju ciljeva.

No, kako je nagrada za prvu aktivnosti dosta daleko u vremenu (kraj školske godine) često pokleknemo i odlučimo se za drugu aktivnost (zabavu) koja nam zadovoljstvo pruža istog trena.

Kako se motivirati?

Kao što u igricama postoje različite »smetnje« koje treba ukloniti jer sprje-

čavaju dolazak do cilja, tako je i u slučaju »sukoba« koji se događa u mozgu važno ukloniti smetnje. Cijeli niz stvari nas podsjeća na zabavu (od upaljenog računala, televizije, prijatelja koji zovu van do SMS poruka koje stižu) i svaku put moramo iznova donositi odluku »DA UČENJE« – »NE ZABAVA«, a to, priznat ćete, nije lako. Osim toga, što je više smetnji više je toga što mozak registrira i teže mu je donijeti ispravnu odluku. Stoga, u vrijeme kada učite, maksimalno umanjite smetnje (ili ih fizički sklonite ili ih naučite posve ignorirati).

Osim toga, vrlo je dobro podsjećati se da učenje traje samo određeno vrijeme nakon kojega se možete posvetiti ostalim aktivnostima kao i to da se više uživa u zabavi ako su obveze ispunjene. S druge strane, važno je imati »pomagače« a to su različite sitnice koje će nas podsjetiti na onaj drugi, dalji cilj – završetak škole. »Pomagač« može biti sve i svašta – od rečenice koju ćemo govoriti sebi do ka-

lendara na kojemu ćemo križati dane do završetka škole. Za svaki manje ispunjeni cilj možete se nagraditi nečim što volite i u čemu uživati (to ne mora nužno biti ništa materijalno). Uloga tih »pomagača« je da nas potaknu da brže i lakše obavimo što moramo.

Sreća nije cilj nego je cilj potreban za sreću

Skloni smo misliti da bismo bili neizmjereno sretni u životu u kada bismo stalno mogli raditi samo ono što želimo. Međutim, istraživanja pokazuju drukčije. Istina, važno je uživati u malim svakodnevnim zadovoljstvima no ako paralelno s tim ne radimo i na ostvarenju nekog cilja, nećemo se osjećati istinski sretnima. Jer, sreća se postiže samo zadavanjem i ostvarivanjem ciljeva. Na putu do cilja katkad ćemo biti više katkad manje zadovoljni, ali jedno je sigurno: po ostvarenju cilja osjećat ćemo se sretno!

Marina Balažev

SAVJETNIK

7 čudnih savjeta za uspješnije učenje

Postoje brojne stvari koje nas muče u vezi škole, a jedna od njih je učenje. Osim što se školski dan sastoji od slušanja profesora i rješavanja zadataka, dan kod kuće često počinje zadaćom, a završava čitanjem gradiva. Da bi si olakšali školsku rutinu i održali motivaciju za učenje, nekada se trebamo poslužiti trikovima. Kraj učenja, ni pisanje zadaće nam ne zvuči kao loša ideja.

Nažalost, »bez muke nema nauke« te je dobro razviti vlastitu metodu učenja. Neki ljudi imaju prilično čudne metode učenja koje pale. Donosimo 7 čudnih savjeta za poboljšanje učenja:

1. Slušaj pravu mjuzu

Sjećaš se kako ti mama zna reći: »Gasi tv, gasi glazbu, vrijeme je za učenje!«? Mama vjerojatno nije u pravu što se tiče glazbe. Ako si pustiš omiljenu glazbu za tulum to ti sigurno neće pomoći. Klasična glazba, zvukovi iz prirode i sam instrumental najbolja su »mjuza« za poboljšanje učenja. Pjesme bez riječi te ne mogu omesti, a mogu djelovati opuštajuće i motivirajuće.

2. Gledaj videe na Youtube-u

Ne govorimo o bilo kojim videima. Preporučeno je gledati videe koji će nam pomoći

u učenju. Neke lekcije su čak objašnjene na Youtube-u uz brojne primjene kako bismo lakše shvatili o čemu se radi. Isto tako, to može biti zabavan način učenja te tako učimo lakše.

3. Uči naglas

Ovaj trik neće upaliti ako se radi o učenju u školskoj knjižnici, ali ako učiš doma – svakako hoće. Možda će ti se u početku činiti ludo jer ti se čini kao da »pričaš sama sa sobom«, ali naviknut ćeš se. Kada čujemo sami sebe kako nešto izgovaramo tada lakše pamtimo ono što smo pročitali.

4. Smij se

Učenje nije smiješno, ali ga smijeh može poboljšati. Ako lekcije koje učiš pretvoriš u šalu, taj smiješni dio pomoći će ti da zapamtiš gradivo. Isto tako bit će ti lakše jer ćeš kroz smijeh na ispitu gledati pitanja.

5. Previše udobnosti nije dobro za učenje

Lako je naviknuti na svoje najdraže mjesto kao mjesto za učenje (primjerice krevet). Bolje je učiti za stolicom nego ležeći u krevetu. Isto tako, za vrijeme učenja dobro je s vremena na vrijeme protegnuti noge. Kretanje će pomoći lučenje endorfina, a endorfini su »hormoni sreće«.

6. Prošetaj prije ispita

Prije ispita bi se valjalo opustiti, a za to je najbolja šetnja. Šetanje će ti smiriti živce, a 20 minuta hodanja smatra se lakšom vježbom. Šetnja ti može poboljšati pamćenje i omogućiti ti da se prisjetiš svih bitnih činjenica.

7. Podučavaj druge

Ako želiš provjeriti jesi li zbilja shvatila gradivo najbolje je da te iste lekcije pokušaš prenijeti drugima. Probaj o tome podučiti člana obitelji ili prijatelja. Ako objašnjavaš dobro to znači da si dobro i shvatila.

(www.teen385.com)

Grad za polizati prste

»Sarajevo je dosad oduševilo svakog tko mi je bio gost. U ovom gradu je oduvijek svatko bio dobrodošao«, kaže naš domaćin Miki

Dvodnevni posjet ekipe studenata iz Beograda kolegama u Sarajevu, dogovoren jesenas a ostvaren sredinom studenoga, nekima je bio prvi posjet Bosni i Hercegovini. Prva reakcija onih koji do sada nisu bili u glavnom gradu susjedne države, kroz koji protječe rijeka Miljacka, bila je: kako je uska i plitka.

»Konačno sam shvatio što je Halid htio reći svojom pjesmom. Doista bi se moralo dogoditi čudo pa da ona odnese mostove koji leže nad njom. Usprkos tome, ima umirujući utjecaj na čovjekovu dušu i melem je za oči«, ustvrdio je još u autobusu Nikola, student filologije u Beogradu. S obzirom da su se mnogi izjasnili kako su se u Sarajevo uputili, između ostalog, »kušati najbolju hranu na Balkanu«, ekipa se odmah po ulasku u grad uputila ravno na Baščaršiju.

Domaćini stalno kuhaju

Da je hrana najukusnija baš ovdje mogao je potvrditi i autor teksta koji se do prije pola godine hranio i po bosanskim restoranima u Queensu, dijelu New Yorka. Burek, čevapi, zeljanica, sataras, sve to imaju prilike okusiti i stanovnici New Yorka, kao i domaći balkanski jogurt, koji je čak i Turcima stran, iako je većina naše kuhinje njihovo naslijeđe. Bosansku kuhinju, ipak, ne može nitko nadmašiti. Za one koji zadovoljstvo žele dosegnuti putem šećera, na Baščaršiji su razne vrste »supstancija« poput rahat-lokuma, ili ratluka, šampite, baklave, tufahija, hurmašica, tulumbi... Već vam se vrti u glavi? Kako je tek bilo posjetiteljima.

A kako im je bilo najbolje govori Jana, kolegica iz Ukrajine, koja je na studentskoj razmjeni u Sarajevu: »Previše jedem ovdje. Moram prestati, ali ne mogu. Moj stanodavac Muamer nas stalno hrani, a njegovoj toploj gostoprimnosti se ne smije reći 'ne' ni u jednom trenutku. Uostalom, hrana je predobra da bi se stalo.« Janin stanodavac a naš domaćin Muamer, kojeg od milja zovu Miki, skupa sa svojom suprugom Munom redovito sprema doručak,

ručak i večeru za svoje goste. Cijela im je kuća vrlo skromna i topla, ali uvijek puna ljudi. Studentima ne nedostaje ništa. Miki im poslije ručka pokazuje na karti što trebaju obići, uz poruku da se obvezno vrate do večere, nakon čega mogu opet van do kasno.

Obilazak grada

Na listi za obilazak svih koji kao turisti dolaze u Sarajevo uvijek su Careva džamija, katedrala Srca Isusova, šetalište Ferhadija, tržnica Markale, Memorijalni muzej Srebrenice, kao i Latinska ćuprija kod koje je izvršen atentat na **Franza Ferdinanda**.

Budući da je i ovo previše za jedan dan, za sljedeći je ostao odlazak do Tunela spasa, ratni muzej koji se nalazi malo izvan grada. Tunel je dug oko 800 metara, a tijekom opsade Sarajeva korišten je za dobavljanje namirnica žiteljima grada.

Šećući se ulicama često ćete sa strane, bez neke posebne naznake, naići na mezarja, muslimanska groblja. Ona su sačinjena od uspravnih nadgrobničkih spomenika bijele boje, na kojima je ispisano ime

pokojnika, često i arapskim pismom, pored latiničnog. Zanimljivo je šetati se kraj njih čak i po mraku, jer vas uopće ne obuzima tjeskobni osjećaj da ste na groblju. Ono je tu kao dio svakodnevice, na njega su stanovnici, pa čak i turisti, naviknuti, a i sami redovi bijelih »nišana« pridonose skromnosti ovoga grada. »Sarajevo je dosad oduševilo svakog tko mi je bio gost i većina se već za sljedeći blagdan vratila. U ovom gradu je oduvijek svatko bio dobrodošao«, zaključuje Miki, te se vraća zabavljanju gostiju svojim izvrsnim humorom, toliko karakterističnim za Sarajlije.

Tomislav Perušić

NOĆNI ŽIVOT NOVOG SADA

Za svakoga ponešto

Novi Sad je nasmijan i živ grad tijekom cijele godine. Kao takav, drugi po veličini grad u Srbiji nudi i raznovrstan i buran noćni život, kojim ćemo se baviti u ovom tekstu. Može se reći kako su za dinamičnost grada zaslužene brojne kulturne manifestacije, posebice festivali (Exit, Cinema City, Festival uličnih svirača...) Ljeta osobito zagolicaju maštu mladima jer je sve živo, veselo, u punom jeku. Po cijele dane Štrand i parkovi, kao i samo središte, puni su života. Zime su već drugačije, ali ni njih ne odlikuje mrtvilo i praznina, jer se Novosađani uglavnom vole ušuškat u kafiće dok se širi miris toplog čaja, kave ili kuhanog vina. Noći su zimi i dalje poprilično vesele, mada ima i onih koji se vole zadržati doma uz neki dobar film.

Ulica Laze Telečkog

Novi Sad nudi veliki broj kafića, klubova, restorana, gostionica, kao i kavana, koje su uglavnom otvorene u proteklih dvadeset godina. Ponekad gube bitku pored novijih objekata, ali ih njihova povijest, kao i posjećenost, čine mjestima za običi. Centar je, naravno kao i uvijek, glavno mjesto zbivanja. Nalaženje uglavnom glasi poput: »Čekam te kod Miletića« ili »Ajde, nađemo se kod katedrale«, pa se tada lako krene dalje u provod. U blizini je najpopularnija i najposjećenija ulica za »noćni život« - Ulica Laze Telečkog. Kao centar dobrog provoda u ovoj ulici izbor je doista raznovrstan, ima klubova s različitim glazbom u ponudi – od rocka do narodnjaka. U ovoj ulici svi lokali su jedan do drugog: »Tata brada«, »London pub«, »Lazino tele«, »Dva anđela«, »Cactus«, »Shamrock«, »Lazino kafanče«, »Kuće-rak«, »Atelje 212« itd. Također, postoje i mnogobrojni klubovi i kavane »razbacani« po cijelom gradu.

Zagrijavanje

U provod u Novom Sadu se ne kreće bez »crvene novčanice«, jer su cijene pića poprilično visoke. Zbog toga se veliki broj mladih »zagrijava« doma, ili na poznatim

Ovaj grad nudi za svakoga ponešto, bili vi raspoloženi za hitove pop glazbe, rock svirke, ili tamburaše

mjestima mladih poput studentskog grada, Katoličke porte, plaže i keja. Često se na tim mjestima ostane do samog »fajronta«, a provod zna biti odličan jer su uglavnom svi opušteni, pristupačni i nasmijani. Ima i u centru jeftinih kavana, poput »Kod Džoa« i »Ribara«, koje su uvijek prepune. Naravno, postoje i oni mladi koji se okupe i pred izlazak odu u neki »fensi« kafić. No, cilj uvijek ostaje isti, a to je dobar provod.

Tamburaši i kavane

Novi Sad je odličan, bili vi raspoloženi za klasični rock, novije hitove pop glazbe, ali i za dobre vojvođanske tamburaše, koje mladi također vole. Tamburaše možete slušati u »Vinskom podrumu« odakle se uvijek može čuti »graja«. Kavana ima gdje god se okrenete, a najposjećenije su »Moja kafanica«, »Kafana kod čika Jove«, »Montevideo«, kao i kavane koje se nalaze u daljim i skrivenim ulicama grada, ali im to ne odmaže, poput »Kafana kod Ljubice i Marka« i »Kafana kod Pera«. Ako poželite da se »izbacate« uz stare i nove hitove strane glazbe poći ćete u prepune

klubove koji se uglavnom nalaze u blizini centra grada – »Lazino tele«, »Kafemat«, »Museum«, »Cuba libre«, »Cactus« itd... Kada vam se ostaje duže, to možete ostvariti u lokalima koji rade po cijelu noć, a to su »Bistro«, »Ciganske noći«, »Ciganske zore«, ali »after« se također može odigrati u privatnim stanovima, parkovima, a kad je lijepo vreme i na plažama.

O provodu u ovakvom gradu mogli bismo do sutra, jer je ovaj grad noću kao stvoren za to. Na svakom uglu nešto svira, na ulicama su mladi koji veselo, a poneki i pijano ili agresivno šecu tražeći neku osobu ili »savršeno« mjesto. Veliki broj mladih se redovito okuplja u klubovima u kojima se održavaju svirke raznih bendova (»Quarter«, »Fabrika«, »Route 66«...), a provod je također popularan i na Petrovaradinskoj tvrđavi gdje ima tamburaša, kao i klubova.

Svatko je drugačiji i o ukusima se ne raspravlja, a u ovom gradu, čini se, ima »mjesta za sve« kada je u pitanju noćni život. Za sve ostalo zaduženi ste vi, koji morate ponijeti ulaznicu sastavljenu od dobrog raspoloženja i volje.

Kristina Ivković Ivandekić

PROJEKT »POSTCROSSING«

Razglednice povezuju svijet!

Element iznenađenja primanja razglednica iz različitih mjesta u svijetu može pretvoriti tvoj poštanski sandučić u kutiju iznenađenja

Cilj projekta »Postcrossing« je omogućiti ljudima primanje razglednica iz cijelog svijeta, besplatno. Pa, skoro besplatno! Glavna ideja je slijedeća: ako pošalješ razglednicu, dobit ćeš bar jednu od slučajno odabranog Postcrossera negdje iz svijeta.

Zašto? Zato jer, poput autora, postoji puno ljudi koji vole primati pravu poštu. Element iznenađenja primanja razglednica iz različitih mjesta u svijetu (za mnoga od kojih vjerojatno nisi čula/čuo) može pretvoriti tvoj poštanski sandučić u kutiju iznenađenja – a tko to ne bi volio?

Kako se uključiti?

Prvo je potrebno registrirati se na službenu stranicu www.postcrossing.com. Zatim možeš početi s pretragom adresa na koje želiš poslati razglednicu. Nakon što odabereš na koju adresu želiš poslati razglednicu, primit ćeš identifikacijski broj razglednice koji obvezno moraš napisati na razglednicu kako bi ju primatelj mogao registrirati na stranici nakon što ju primi. Kad osoba primi tvoju razglednicu, registrirat će je na stranici postcrossing.com. Nakon toga dobivaš pravo od nekoga primiti razglednicu.

Možeš imati sve do 5 razglednica na putu u svakom trenutku. Svaki put kad je jedna od razglednica koju si ti poslala/

poslao registrirana, možeš tražiti slijedeću adresu. Broj razglednica koje mogu putovati istovremeno povećava se što više razglednica pošalješ!

O projektu

U pitanju je online projekt pokrenut 2005. godine. Ideju za nastanak ove platforme dobio je Portugalac **Paulo Magalhães** koji je volio primati razglednice iz cijelog svijeta. Bio je svjestan činjenice da mnogo ljudi dijeli njegovu strast i tada

se sjetio stvoriti online platformu koja će svima njima omogućiti da prakticiraju ovaj hobi.

Do kraja svibnja 2013. godine, na ovu je stranicu bilo registrirano preko 410.000 korisnika. U ovaj projekt uključene su države sa svih svjetskih kontinenata, ukupno njih 215. Najveći dio Postcrossera nalazi se u Rusiji i SAD-u, a najaktivniji su njemački članovi koji su sami poslali preko dva milijuna razglednica.

K. U.

Planovi

Neki će se vaši planovi ispuniti u potpunosti, neki u pojedinim segmentima, a neki uopće neće

Sjetite se samo nekih svojih planova iz bliže ili nešto daljnje prošlosti. Što ste sve planirali u osnovnoj ili srednjoj školi? I što se od toga u potpunosti obistinilo? Kakvi su vam bili planovi u svezi s izborom fakulteta i jeste li uopće upisali željeni studij, ili možda uopće niti ne studirate? No, danas zasigurno drugačije gledate na sve te stare planove. Jer na njihovo mjesto svakoga novoga dana može stići neki novi plan. Svatko od nas ima planova, kako kratkoročnih – tako dugoročnih, samo što ponekada od rada, žurbe, točnije užurbanosti života ne stignemo misliti o samim planovima. Izuzev možda pred odlazak na spavanje, a onda zbog velikog planiranja, od premorenosti, ubrzo zaspimo.

Različite ambicije

Ali, nismo svi isti (niti tako mora biti). I nemaju baš svi velike ambicije (što je također posve korektno). Neki primjerice planiraju što će jesti danas, sutra ili za vikend. I to im je vrlo važno životno planiranje. Osobito ako su na dijeti i strogo vode računa o svom tjelesnom izgledu ili su nepopravljivi proždrljivci ili gurmani kako se to lijepo zna reći. A priznat ćete, jesti se mora svakoga dana, planirali to unaprijed ili ne. Opet, neki točno žele isplanirati kako će raspodijeliti dane za učenje, jer pedantno shvaćaju studentske obveze i ništa ne žele prepustiti slučaju. Ima i takvih, poznatiji su pod zajedničkim nazivom – »štreberi«.

Na drugoj životnoj strani, posve suprotnoj, ima i studenata kojima je u određenom razdoblju mnogo važnije isplanirati vrijeme za gledanje filmova ili omiljenih serija (gleda se na netu po nekoliko epizoda uzastopno ili čak cijela sezona). Kod potonjih učenje svakako nije baš u prvom planu, ali negdje već jest, pa se i to na određeni način može podvesti pod planove. Oni koji vole češće ići doma moraju imati barem okvirni plan za željene dane putovanja, pa se njihovi planovi moraju usklađivati s objektivnim okolnostima i mogućnostima organiziranja slobodnih dana i ferija. Tko je spomenuo novac? Nitko. Dobro. Jer, upravo je novac često jedan od vrlo važnih pokretačkih čimbenika realizacije brojnih planova. Osobito ako se radi o lijepim, dalekim egzotičnim putovanjima, što mnogi od nas zasigurno žele ostvariti u određenom dijelu života.

Biti fokusiran

Studenti na završnim godinama počinju raditi prve honorarne poslove, jer danas nije potrebna samo diploma već i godište određenog radnog iskustva za buduće zaposlenje. Zato se buduća karijera mora planirati unaprijed. Često vrlo pomno i pozorno, naravno ukoliko je to moguće. Važno je imati fokus, u kom se smjeru želimo lansirati u radni svijet, i svojim se trudom i zalaganjem pokazati. A hoće li nam plan uspjeti u potpunosti, ostaje nam vidjeti.

Nekada i previše planiranja škodi, jer se dovodimo u situaciju da stvorimo očekivanja, a kada se ne dogode, samo budemo razočarani. Ako želite, iskusite moju metodu (nekad upali, nekad ne) – »win win« teorija. Stvarajte planove, ali imajte i B opcije i uvjeravajte sebe kako što god bilo nije toliko strašan scenarij. Planirati za tjedan znači organizirati se dobro, za mjesec dana si već »control freak«, a za godinu dana planiranja svakoga dana možeš jedino ako si pjevač ili pjevačica na svjetskoj turneji.

Imate li vi neku svoju posebnu metodu planiranja? I koliki vam je postotak uspješnosti zamišljenih i ostvarenih planova? Naravno, šalim se. Realno, tko to može znati? Planovi mladih osoba imaju velike razmjere, ali njihovo se neispunjenje u mladoj dobi mnogo lakše preboli. Jer život ide dalje i bit će još mnogo, mnogo novih planova. Neki će se ispuniti u potpunosti, neki u pojedinim segmentima, a neki uopće neće. Zato je dobro imati »back up« plan. A mladost ih ima napretek.

Zato nikako nemojte previše tugovati kada vam propadne neki plan. Doći će drugi. Za njim sljedeći i tako... Sve dok budete imali želje za planiranjem.

I na koncu evo jednog više puta potvrđenog životnog paradoksa. Stopostotno provjerenog.

Ponekad treba jednostavno biti spontan, jer najljepše stvari se mogu dogoditi upravo kad ih ne planiraš.

Donna Diana Prčić

SIA

NAJBOLJI ALBUMI POP GLAZBE: DAVID BOWIE – »ALADDIN SANE« (1973.)

Remek djelo rock kameleona

Vrhovni rock-kameleon nije mijenjao boje između, za njegovu karijeru prijelomnog, »The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars« iz 1972. i ploče »Aladdin Sane« iz 1973., kojom se napokon probio u SAD-u. Naime, ostao je onim istim svemircem glam-rocka koji u svojim pjesmama priča neobične priče.

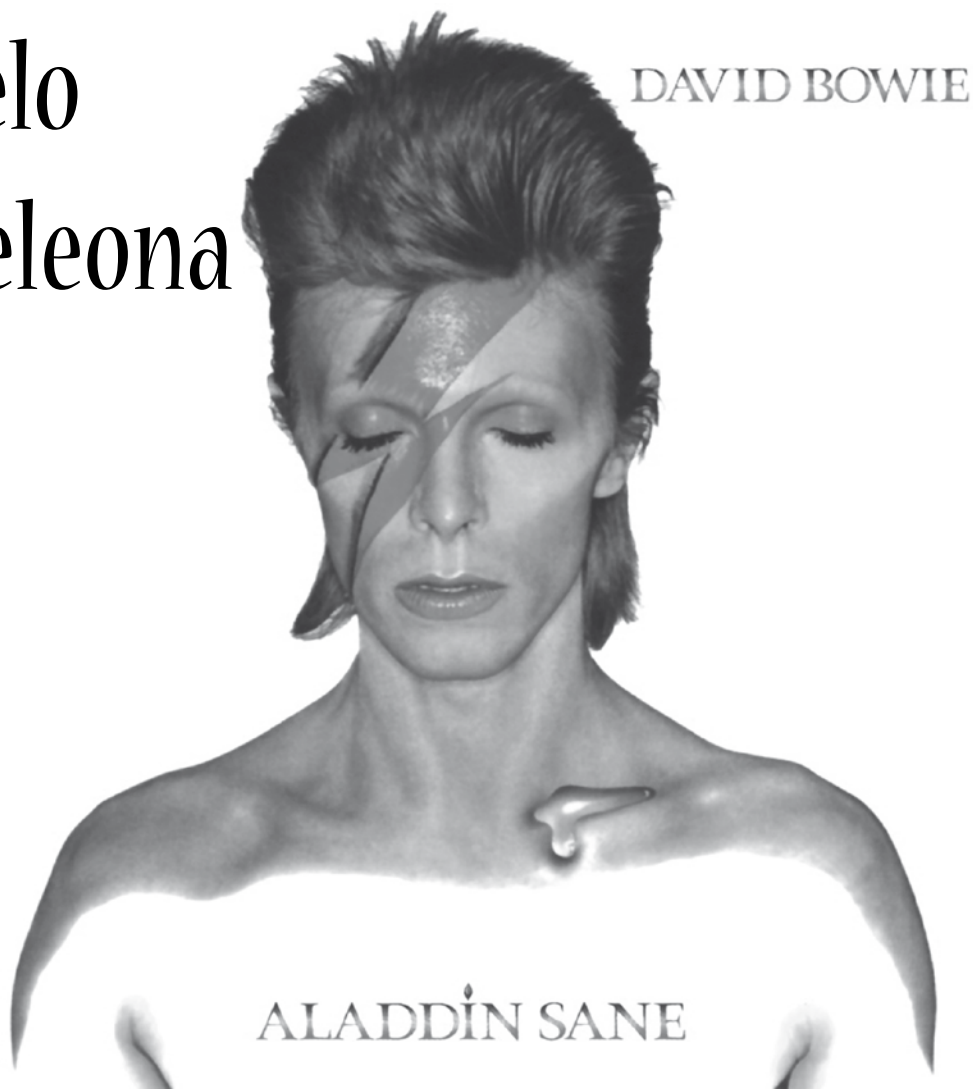
Najvećim dijelom pisan i skladan tijekom turneje po SAD-u 1972. godine, »Aladdin Sane« praktički nastavlja tamo gdje je »Ziggy« stao, te nudi brutalnu ispovijest »Marsovca« na temu meteorskog uzleta prema slavi. Skladbe emitiraju očaj i otuđenost glavna lika koji kroz izmaglicu poroćnog života kuša novo pronaći sebe. Premda tematika nema prijemчивost jednoga »Ziggy Stardusta«, album se pokazao dostojnim, premda neujednačenim nastavkom, među inima zahvaljujući tako raznolikim pjesmama, poput atraktivnih »Panic In Detroit«, »Time« te »The Jean Genie«.

Kao i na prošlom albumu, gitarist **Mick Ronson** je zvijska koliko i Bowie osobno. Zapanjujuća uvodna numera »Watch The Man« razvaljuje vrata gitarskim zahvatima u stilu **Keitha Richardsa**, a već ranije spomenuta »Panic In Detroit« maršira poput Godzile kroz London. Produkcija Bowieja brzo napušta elegantnu sofisticiranost naslovne skladbe i okreće se eksplisicnom

rock-zvuku i ugođaju u »Cracked Actor«. Za to je najzaslužniji **Ken Scott**, koji je također producirao »Magical Mystery Tour«, te »White Album« za The Beatlese. **Mike Garson** za klavijaturama uvjerljivo dekorira jezivu »Lady Grinning Soul«, koja okončava album, a Bowiejevo melodramatiziranje čini »Time« istinskom himnom od pjesme.

Sve u svemu, sjajan album, sjajnih 40 minuta glazbe. Ovo mišljenje dijele i brojni glazbeni kritičari i mediji koji su ovu ploču uvrstili u najbolje i nautjecajnije, kako u dekadi sedamdesetih, tako i u povijesti pop glazbe uopće.

Robert Tilly

SUPERMAN

SUPERMAN: PAJO KUJUNDŽIĆ (1859.-1915.)

Borac za naobrazbu na hrvatskom jeziku

Pažo Kujundžić (1859. - 1915.), bački hrvatski svećenik, bio je borac za uvođenje hrvatskog jezika u škole i za nacionalno osvješćivanje, podupiratelj subotičke Pučke kasine, suradnik »Bunjevačko-šokačke Danice«, utemeljitelj Kola mladeži. Nedavno je obilježena stogodišnjica njegove smrti.

Pajo Kujundžić, rođen od Pavla i Imerke rođene Sudarević, potječe iz ugledne subotičke obitelji Kujundžić, koja je dala niz društvenih djelatnika (**Nikola Kujundžić, Radoslav Kujundžić, Efrem Stipan Kujundžić, Ivan Kujundžić, Ivan Jesse Kujundžić, Ilija Kujundžić**).

Školovao se u rodnom gradu Subotici i u sjemeništu u Kalači. Mladu misu slavio je 1882. u današnjoj katedrali svete Terezije u Subotici. Kao svećenik službovao je u Bikiću i Monoštoru, te u Subotici od 1885. godine kao vjeroučitelj u gimnaziji, a tijekom svog službovanja upoznaje se s preporoditeljem bačkih Hrvata biskupom **Ivanom Antunovićem**.

Kada je skupina subotičkih hrvatskih domoljuba 1878. godine utemeljila Pučku kasinu, tada mladi svećenik Kujundžić pružio joj je izdašnu podršku. Blagoslovio je nove prostorije Pučke kasine 1. studenoga 1904. godine, koje su se tada nalazile u sadašnjoj Drapšinovoj ulici u Subotici.

Popularan kalendar »Bunjevačko-šokačku Danicu« uredio je za 1884. godinu. Taj kalendar od 1893. godine, uz kraće ili duže prekide, izlazi do naših dana kao »Subotička Danica«. Godine 1896. nalazi se među utemeljiteljima Kola mladeži koje je pokrenuto radi njegovanja bunje-

vačke pjesme i kola. Kolo mladeži je na Mladi Uskrs, 12. travnja 1896. organiziralo »Veliko kolo«.

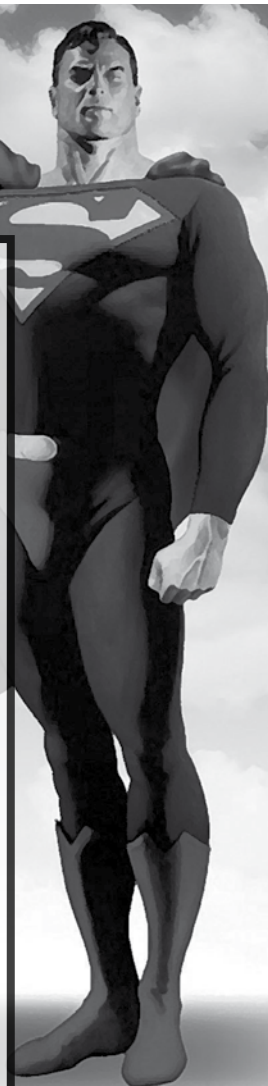
Što se pastoralnog života tiče, kada je subotička župa svetoga Jurja smrću župnika **Ivana Jasenovića** ostala bez svoga pastira, i kad je otvoren natječaj za novoga župnika, pokraj subotičkog vjeroučitelja **Dezsea Bajsai Vojnića**, natjecao se i Pajo Kujundžić koji je pobijedio nadmoćnom većinom glasova gradskog poglavarstva i postao župnikom ove važne župe. Iz pisama iz tog perioda možemo vidjeti kako je vodio veliku skrb o Senčanskom groblju, koje je uređivano tijekom njegove službe.

Pajo Kujundžić je pisao rasprave o »bunjevačkom pitanju« pred kraj 19. i početkom 20. stoljeća. On je izravno zaslužan za cijeli jedan naraštaj mladih ljudi koji su u njemu gledali učitelja i branitelja narodnih prava. Tražio je uvođenje hrvatskog jezika u škole ističući kako su Bunjevci Hrvati i da govore hrvatskim jezikom, zapisao je **Ante Sekulić** u svojoj knjizi »Književnost bačkih Hrvata«.

Bio je sudionikom nastojanja 1913. godine, s **Mijom Mandićem, Blaškom Rajićem, Stipanom Vojnićem-Tunićem** i drugima, da se otvori privatna škola na hrvatskom jeziku. Imajući u vidu poteškoće na koje su tada bunjevački Hrvati nailazili s mađarskim vlastima koje su zastupale snažnu asimilatorsku politiku, ali i sa susjedima Srbima koji su se više zalagali za nametanje srpske ideje, nego li pomaganje susjedima Hrvatima u kulturnoj i jezičnoj emancipaciji, oni su pokušali otvoriti privatnu školu na hrvatskom jeziku.

Sjećanje na Paju Kujundžića možda najzornije čuva to što je priznanje koje dodjeljuje Hrvatsko nacionalno vijeće za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku nazvano upravo po njemu. Nagrada je utemeljena 2013. godine.

Priredio: N. Perušić

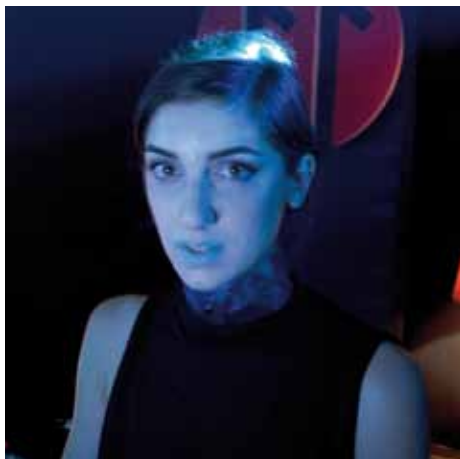

MONA LACKO, MODNA DIZAJNERICA

Odjeća koja spaja naizgled nespojivo

Mladih suvremenih umjetnika ima sve više na našim prostorima, i baš zbog toga što smo trenutačno neshvaćeni, dajemo 300 posto i postajemo sve glasniji

Mona Lacko je mlada modna dizajnerica iz Subotice. Završila je preddiplomski studij modnoga dizajna na Tekstilno-tehnološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a trenutačno na istom fakultetu završava diplomski studij – Teorija kulture i mode.

Dosad je realizirala dvije zanimljive modne kolekcije – Mustafa i XTAL. Već s prvom kolekcijom, koja je prikazana u Zagrebu, privukla je pozornost struke ali i medija (o ovoj je kolekciji pisao i zagrebački »Jutarnji list«). Svoju drugu kolekciju nedavno je prikazala na Serbia Fashion Weeku u Beogradu.

U intervjuu za naš mjesечnik, Mona govori o svojim kolekcijama, ali i o izazovima s kojima se susreću dizajneri koji su na početku karijere.

KUŽIŠ?! Serbia Fashion Week je iza nas. Kakva je bila reakcija na tvoju novu kolekciju XTAL?

Mislim kako je još prerano za neke značajnije reakcije, ali sama revija je prošla

Kolekcija MUSTAFA

vrlo uspješno. Smatram da je kolekcija XTAL nešto veoma svježa za domaću modnu scenu i da treba vremena da se ovako nešto počne cijeniti.

KUŽIŠ?! Reci nam nešto više o novoj kolekciji. Odakle ideja za spajanje dva, naizgled dijametralno suprotna životna svjetonazora?

Ideja ove kolekcije proizlazi iz problematike društva. Većinom mi je društvo upravo taj bitan resurs ideja. Cilj XTAL kolekcije je prikazati navijačku subkulturu rame uz rame s LGBT subkulturom – njihove društvene, sociološke i političke sličnosti s estetikom homoerotične grubosti, koja je na neki način i nastala spojem estetike ovih subkultura.

KUŽIŠ?! Kako izgleda proces stvaranja jedne kolekcije?

Kao što sam već navela u prethodnom odgovoru, prvo se pojavi ideja. Zatim se ta ideja istražuje, rastavlja na više mogućnosti. Kada se složi sve u cjelinu, dolazi do same realizacije kolekcije. E sad, sve to može potrajati godinama, ili recimo par mjeseci. Pravilo je da nema pravila.

KUŽIŠ?! Reci nam nešto o svojoj prvoj kolekciji. MUSTAFA je kolekcija koja te je proslavila diljem regije. Kako je ona nastala?

Da, kolekcija MUSTAFA je moj prvijenac koji je prvi put prikazan 2014. godine u Zagrebu. Ova je kolekcija nastajala dosta dugo, rekla bih 3 godine. Imala sam ideju narodnu žensku muslimansku odjeću

(hidžab) prebaciti na muško tijelo. Problem je bio samo na koji način to uraditi, a ne uvrijediti nikoga. Na kraju je sve ispalo dobro i za sada imam dvije uspješne kolekcije iza sebe.

KUŽIŠ?! Kada si odlučila dizajnirati mušku odjeću? Kako komentiraš položaj žena u svijetu modnog dizajna?

Trenutak kada sam znala da ću biti modna dizajnerica je bio kada sam upisala Tekstilno-tehnološki fakultet u Zagrebu, a nakon toga je sve krenulo lagano svojim putem. Pri stvaranju prve kolekcije sam shvatila kako želim raditi odjeću koja briše spolne granice i kako tu odjeću želim prikazivati prvenstveno na muškom tijelu. Kao žena koja kreira unisex odjeću i oblači ju na muško tijelo, da, smatram da sam u manjini, ali još više se smatram u manjini kao mlada dizajnerica.

KUŽIŠ?! Koliko je teško baviti se modnim dizajnom u Hrvatskoj, tj. Srbiji?

Nije lako, čak bih rekla kako je iznimno teško. Biti mladi modni dizajner u Srbiji ili Hrvatskoj je u istoj mjeri otežano. Postoji taj jedan problem na našim prostorima, i to u svijetu umjetnosti, da se nekako konstantno veličaju starije generacije umjetnika, u mom slučaju dizajnera, a mi mladi koji želimo prikazati nešto novo, suvremeno, često ostajemo neshvaćeni. Ljudi se plaše nepoznatog. Kod nas je suknja za ženu, a hlače za muškarca. Jesam li već rekla kako je u kolekciji MUSTAFA haljina namijenjena za muškarca? Evo, sada jesam.

KUŽIŠ?! Što spada u najljepši dio tvog zanimanja? Što je ono što ti daje snagu da ne odustaneš?

Najljepši dio u mom poslu jest kada se jedna ideja realizira u stvarnost, trenutak kada vidim svoju kolekciju na modnoj pisti kako priča svoju priču i kako je publika bar u tih 10 minuta upija. To je ono što mene pokreće i daje nadu za boljom budućnošću domaće modne scene. Mladih suvremenih umjetnika ima sve više na našim prostorima i baš zbog toga što smo trenutačno neshvaćeni, dajemo 300 posto i postajemo sve glasniji.

Tekst: Nevena Balažević
Fotografije: Ognjen Tadić,
Filip Rađenović,
DECKER+KUTIC,
VASSO, PITRIH

GEJMERSKI KUTAK

Igrica s minimalističnom atmosferom koja se igra i završava brzo, ali koja vas neće ostaviti ravnodušnim

Limbo

Dvodimenzionalni, crno-bijeli svijet, minimalistična atmosfera i glazbena produkcija koja podsjeća na one u horor klasicima, a uz to povezani žanrovi kao što su platformska igra i rješavanje manje ili više zakompliciranih situacija i zadataka. Na prvi pogled ništa što se čini interesantnim. Kada bismo sve ove pojmove združili u jednu igru, ne bismo bili previše iznenađeni nazivom kao što je »Limbo«. Ovaj nam je naziv svima poznat još od **Dantea**, kao »rub« pred sam ulaz u pakao i njegovih devet krugova. Mjesto u kojem je vrijeme neodređeno, u kojem se sve vrti ukrug, u kojem nisi »ni tamo ni 'vamo«. Nešto se slično događa i u spomenutoj igrici.

Priča

Priča, ako se može tako nazvati, počinje u mirnoj i pustoš šumi i prati bezimennog dječaka u gore opisanom svijetu. Od njegova tijela raspoznavamo samo crnu siluetu i svjetlucave oči, međutim čitav ambijent je toliko detaljno odrađen, da se mogu primijetiti i najmanji detalji kao što su: lelujanje trave, opadanje lišća, oblak prašine koji se podigne nakon dječakova skoka itd. Dječak prolazi kroz ovaj naizgled isprazan svijet i prolazi kroz raznorazne dogodovštine: penje se uz konopce, izbjegava opasne zamke postavljene za veće životinje, susreće se s drugim karakterima (koji

se također čine kao djeca) koji ga uznemireno promatraju ili čak napadaju, pronalazi beživotna tijela, kao i ogromnog pauka od kojeg može jedino pobjeći. Pa, ne čini se više tako bezazleno, zar ne?

Na kraju krajeva, naziv igrice jest »Limbo«, stoga su ovakve prepreke za očekivati. Svijet kroz koji dječak prolazi u prvu ruku izgleda bezopasno i monotono, a ovu monotoniju jedino razbijaju misteriozna stvorenja i susreti, koji sve do kraja igrice ne bivaju u potpunosti objašnjeni. Što je i za očekivati kada je u pitanju Limbo. S obzirom da igrica nije zasnovana na razinama ili poglavljima, već je napravljena kako bi bila jednokratno iskustvo, nekoliko sati je dovoljno kako bi se prošlo kroz čitav svijet, koji se mijenja u nekoliko navrata u arhetipske predjele: šuma, tvornica, napušteni grad.

Jezivost

Ono što ovu igricu izdvaja od drugih platformi, jest njena jezivost. Iako ne bi u potpunosti mogla biti smatrana horor igricom ili čak triler igricom, određeni elementi će u vama izazvati jezu, neki će događaji činiti da se pitate: »Što se ovdje točno događa?«, »Zašto sam ovdje?«, »Zašto se ovo upravo dogodilo?«, a činjenica da na sva ta pitanja ne dobivate odgovore čini iskustvo tim više uznemirujućim. Još jedan od čimbenika koji moćno utječe na ovakva

osjećanja su prizori nasilne smrti dječaka, nakon što prvih nekoliko puta pogriješite u rješavanju zagonetke. Smrti nisu pretjerano krvave s obzirom da je slika crno-bijela, ali smatrajući da ste nekako krivi zbog toga što je dječaka ogroman zubac upravo prerezao na pola, svaki novi pokušaj čini se sve strašnijim, a svaki novi neuspjeh sve žalosnijim.

Hodeći prema kraju, uspostavite neku vrstu veze s ovim dječakom, kojeg samo želite odvesti do kraja i okončati patnju u koju je postavljen, kako biste ga odveli do boljeg života, stoga kada konačno stignete do kraja, ne možete si pomoći, a da vas ne preplavi osjećaj katarze i tragičnosti. Na kraju krajeva, to je ipak Limbo.

Dječakov život prije limba je nepoznat, te je nepoznat i razlog zbog kojeg je završio na tom mjestu. To ostavlja širok prostor za tumačenje elemenata u igrici – mnogi se slažu kako svaki dio predstavlja nešto što je imalo utjecaja na dječakov prošli život, što potvrđuju i vidnim prisustvom dječakove navodne sestre. Ipak, nitko ne može sa sigurnošću reći što bi svaki određeni dio točno predstavljao, što osigurava cjelotni misterij koji prekriva kompletno iskustvo poput staklenog vela.

Jednom riječju, igra koja se igra i završava brzo i koja vas neće ostaviti ravnodušnim.

Ivan Kovač

JESMO LI SAMI U SVEMIRU?

Potruga za »vanzemaljcima«

U NASA-i tvrde kako bi do 2025. godine mogli naići na prve dokazane znakove života u svemiru. Ali ne supernapredne civilizacije, E.T.-ja i leteće brodove već – mikroživot

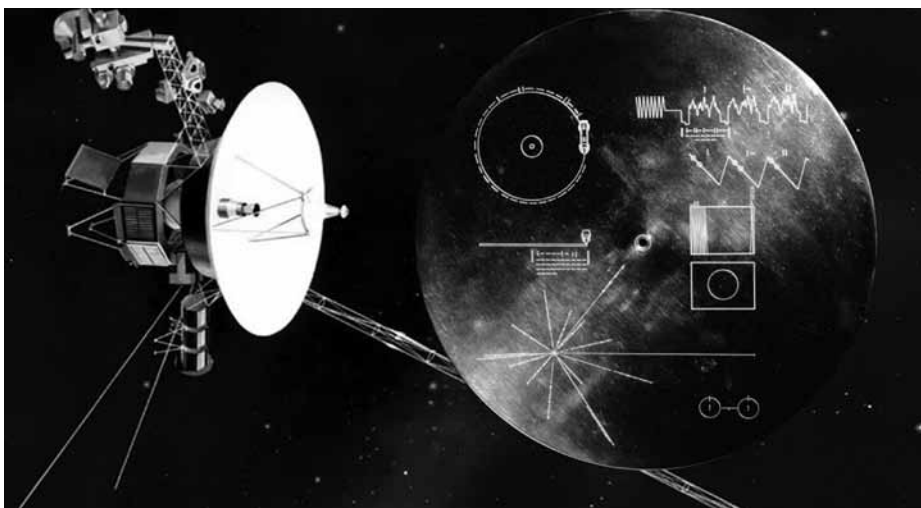
Što se tiče života u svemiru, još uvijek smo sami. Iako svako-malo netko prijavi kako je vidio NLO ili UFO (naziv za svemirsku letjelicu), bio kidnapiran od strane svemirskih putnika koji crtaju po njivama grafite, urezuju u stijene svakojake crteže, ili se pojavljuju u drevnom Egiptu kao faraoni. U priči su i Atlantida, Oblast 51, »Mars napada«, E.T. i drugi. O da, i svemirski brodovi Inka ili Maja. Ti su mi među omiljenima. Pojavljuju se u raznim dijelovima svijeta i vremenskim periodima, ali svi imaju nešto isto: svaki od njih napada Ameriku u filmovima. Šalu na stranu, što ako zbilja oni postoje i čekaju svoje vrijeme, prate napredak čovječanstva, čuvaju nas od drugih vanzemaljaca, možda kao Doctor Who fora, što bi stvarno bilo kul, ili kao Ljudi u crnom. Previše filmova, Ivane, previše...

»Zemlja se javlja«

Godine 1977. lansirani su Voyager 1 i 2 koji su najudaljeniji objekti sa Zemlje koje je čovjek napravio, te ujedno i prvi koji su napustili naš Solarni sustav. Za tu je svrhu NASA za njega prikazala »Zlatnu ploču« na koju su stavili 116 slika zajedno s jednom veoma ugodnom delta blues pjesmom »Dark Was the Night, Cold Was the Ground« od **Blind Willie Johnsona** u pozadini. Na slikama su prikazane stvari koje objašnjavaju planet Zemlju i ljudsku rasu. Odbor koji je predvodio **Carl Sagan**, poznati astrofizičar, odlučio se da među tim slikama ne bude prikaza rata, gladi, siromaštva, bolesti, zločina, ideologije ili religije. Voyageri putuju svemirom brzinom od 56.327,04 km na sat. No, čak i s tom brzinom proći će otprilike 40 tisuća godina dok se ne nađu bliže nekoj drugoj zvijezdi, a ne našem Suncu. Toliko smo udaljeni.

Veoma mala vjerojatnoća

Znanstvenici kažu kako u okolini od 34

svjetlosne godine ima 130 potencijalno nastanjenih planeta. Da vam predočim koliko je to. Uzmimo za primjer Voyagera: njemu je da prijeđe udaljenost od jedne svjetlosne godine potrebno 17 tisuća godina. Zbog nedostatka stvari u svemiru s kojima bi ta »Zlatna ploča« erodirala, ona će najvjerojatnije nadživjeti sve ljudske kreacije na Zemlji (a možda i samu Zemlju). Međutim, veoma je mala vjerojatnoća da će Voyager naletjeti na vanzemaljski život – vanzemaljci će morati tražiti Voyagera negdje među zvijezdama.

Jedno još nije sigurno, a to je, hoće li oni razumjeti sadržaj slika koje je NASA poslala? Argument za potvrđan odgovor jest taj da će oni sigurno biti inteligentniji i napredniji te će vjerojatno shvatiti prikaze, a to proizlazi iz činjenice prošle rečenice koja kaže kako će ga oni vjerojatno morati naći u svemiru.

Umalo da smo ih našli

SETI (Search for Extraterrestrial Intelligence) je ovih dana veliki partibrejker. **Jason Wright**, astrofizičar s Pennsylvania State University, promatranjem sustava KIC 8462852 došao je do zaključka kako bi to mogla biti vanzemaljska struktura. Naime, zbog veoma čudne strukture i ubiranja svjetla, on je pretpostavio kako bi

to mogla biti takozvana Dysonova sfera. No, kako se vijest proširila, SETI je uperila svoje oružje (teleskop) da izvidi situaciju. Radio-frekvencija koju su oni snimili prilikom ove potjere, nažalost, nije bila zadovoljavajuća za vanzemaljsku civilizaciju. Međutim, naša nada ne staje ovdje, a ni u SETI-ju, jer kako kaže direktor **Seth Shostak**: »Samo zato što te netko poslao helikopterom na polje u Afriku a ti ne vidiš slonove, ne znači da oni nisu tamo.«

Do 2025.

Do 2025. godine, kaže NASA. Ona tvrdi kako je oprema kojom se traži život toliko napredovala (i još će, nadamo se) da bismo do 2025. godine mogli naići na prve dokazane znakove života u svemiru. Ali ne supernapredne civilizacije, E.T. i leteće brodove već – mikroživot.

Ne mogu ni zamisliti što će se dogoditi ukoliko otkrijemo vanzemaljski život. U bilo kojoj formi i veličini. To je veliki korak za čovječanstvo. A kako kažu, trebamo svemiru prilaziti kao istraživači, a ne lovci, te takav i stav zauzimati. Trenutačno smo još na samom pragu, vrata se još nisu otvorila. Vrata koja, nadamo se, otvaraju mogućnosti za veliki napredak.

Ivan Čavrgov

GLAZBENI INTERVJU: SARA RENAR

»Porin« mi je
dao vjetar u leđa

Vremena ne idu naruku senzibilnim dušama, ali i dalje vjerujem da čovjek može nevjerovatne stvari postići radom i voljom

Sara Renar je jedna od trenutno najzanimljivijih pojava na autorskoj glazbenoj sceni u Hrvatskoj. Njezin prvi album »Djeca« iz 2013. bio je nominiran za najbolji debitantski album te godine, a EP-jem »Jesen« iz 2014. potvrdila je status najprogresivnije hrvatske glazbenice. Ove je godine osvojila nagradu za najbolju izvedbu na RockOff festivalu u Zagrebu, a postala je i ponosna vlasnica »Porina« u kategoriji najbolje ženske vokalne izvedbe.

KUŽIŠ?! Koliko dugo se baviš glazbom i tko su ti glazbeni uzori?

Išla sam u glazbenu školu kao mala, glazba me u raznim oblicima prati cijeli život, ali cijela priča je postala profesionalna tek prije koje tri godine. Zanimljivi su mi Radiohead, Nick Cave, Tom Waits, Tricky, Pipsi, Rundek...

KUŽIŠ?! Koliko je danas mladom umjetniku teško ostvariti svoje glazbene snove? Mislim kako je jednako lako ili teško ostvariti snove u bilo kojem području ljudskog djelovanja. Vremena ne idu naruku senzibilnim dušama, ali i dalje vjerujem da čovjek može nevjerovatne stvari postići radom i voljom.

KUŽIŠ?! Prije godinu dana izašao je tvoj EP »Jesen«. Kako si zadovoljna njegovim prijemom i koliko se EP razlikuje od tvog albuma prvijenca »Djeca«?

Jako sam zadovoljna. Čovjek uči dok je živ, raste, razvija se i album »Jesen« je ostvarenje iza kojeg sto postotno stojim i glazbeno i produkcijski. Naslovni singl ima najviše pogleda na Youtubeu, ali meni su »Trag« i »Razmak« ostale i dalje najbliže.

KUŽIŠ?! Što te kao autoricu najviše ispirira?

Cijeli život je inspiracija. Sav input utječe na output, zato treba paziti što unosiš u sebe, i duhovno i fizički.

KUŽIŠ?! Ove si godine dobila »Porina«. Je li ta nagrada nešto promijenila u tvojoj karijeri?

Apsolutno se promijenilo. »Porin« mi je bio vjetar u leđa da dam otkaz na poslu (arhitektica sam po struci) i u potpunosti se posvetim umjetničkom radu. Nisam požalila ni na sekundu.

KUŽIŠ?! Nazivaju te »najprogresivnijom glazbenicom novog vala«. Što točno znači »novi val« danas?

Ne znam, bojim se da je to termin koji se prečesto zlorabi. Ali ono što osjećam jest da postoji neki novi nalet mladih glazbenika i umjetnika svih vrsta koji se međusobno podupiru i zajedno rastu. Neka pozitivna energija se širi, a možda se čak i probija izvan uskog kruga publike.

KUŽIŠ?! Relativno često nastupaš i kod nas u Srbiji – Novi Sad, Beograd, Subotica...

O, pa prosjek je dva do tri puta godišnje. Strašno volim nastupati u Srbiji, »bed« je jedino što po povratku treba rezervirati dva dana oporavka od tulumarenja (smijeh).

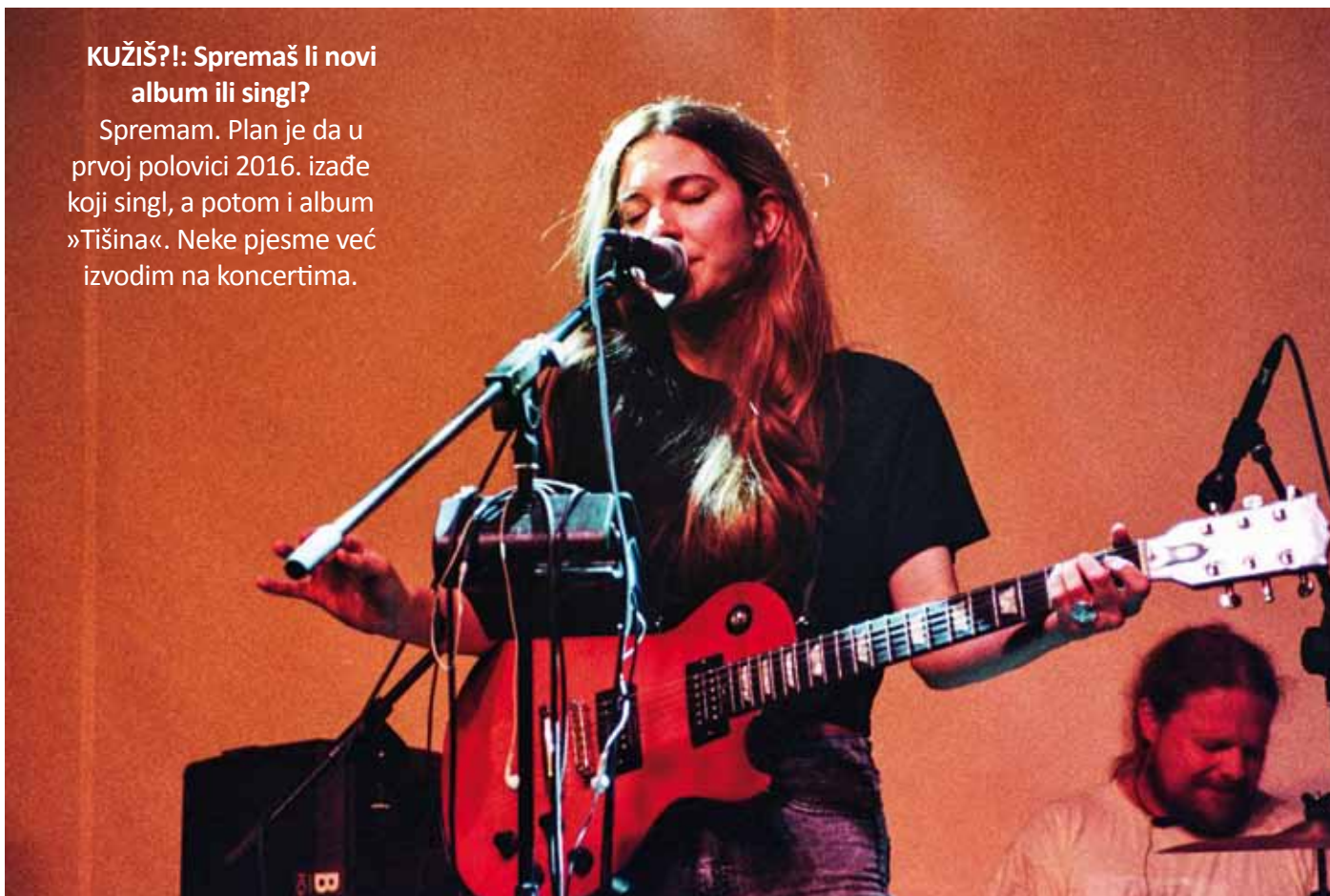
KUŽIŠ?! Završila si arhitekturu, ali si se potpuno posvetila glazbi, što, pretpostavljamo, nije bila laka odluka...

Mislim kako se čovjek, da bi bilo što radio u životu kako spada, treba tome posvetiti. Svaštari se može, štoviše to čak i obogajuje, ali do jedne mjere. Meni je došao trenutak u životu da odlučim čime se doista želim baviti, a »Porin« je tu bio katalizator.

Anita Klinac

KUŽIŠ?! Spremaš li novi album ili singl?

Spremam. Plan je da u prvoj polovici 2016. izađe koji singl, a potom i album »Tišina«. Neke pjesme već izvodim na koncertima.

NAJAVA

Prvi rođendan O radija

Proslava prvog rođendana omladinskog O radija bit će održana sutra (subota, 28. studenoga) u Novom Sadu,

u klubovima SKC Fabrika i The Quarter. U klubu SKC Fabrika od 16 sati očekuju vas: Photo booth, Eipixov virtualni svet gejminga, Kviz znanja i razni drugi sadržaji.

Navečer, od 20 sati u klubu The Quarter nastupaju O radio DJ's, te bendovi E-Play, Iskaz i Don't Touch Anything, a nakon njih u ponoć »veliko iznenađenje«. Ulaz na sve programe je besplatan.

Desiré Central Station u Subotici

U Subotici će od 28. studenoga do 6. prosinca biti održan međunarodni regionalni festival suvremenog kazališta »Desiré Central Station 2015.«. U okvi-

ru festivala publika će moći pogledati 16 predstava iz Srbije, Mađarske, Slovenije, Hrvatske, Rumunjske, Bugarske, Ukrajine i Francuske. U srijedu, 2. prosinca (19 sati), na sceni Jadran bit će igrana predstava »Životinjska farma« u produkciji Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca iz Rijeke.

Slogan festivala je »no comment/say it loud«. Više informacija na www.desirefestival.eu.

Rundek u Novom Sadu

Rundek Cargo Trio, predvođen poznatim glazbenikom **Darkom Rundekom** (ex Haustor), nastavlja ove jeseni s kon-

certnim promoviranjem aktualnog albuma »Mostovi«. U Novom Sadu će nastupiti 4. prosinca, u Pozorištu mladih. Početak je u 20 sati. Poslije brojnih glazbenih putovanja s Cargo orkestrom, Rundek je odlučio svesti bend na trio kojega uz njege čine violinistica **Isabel Katala** i multiinstrumentalist **Dušan Duco Vranić**.

Koncert godine u Novom Sadu

Šesnaesti NS Koncert godine bit će održan u subotu, 12. prosinca, u Velikoj dvorani SPENS-a, s početkom u 16 sati. Nastupit će: Hladno pivo, Partibrejkers, Goblini, Ritam nereda, Darkwood dub, Orthodox Celts, a po prvi puta na ovo

manifestaciji i sljedeći bendovi: Mortal Kombat, Artan Lili, Ničim izazvan i Piknik. Bend koji će otvoriti koncert odabrat će stručni žiri nakon trećeg koncerta u okviru mini – festivala »Nove snage rokenrola 2015.«.

U okviru pratećeg programa, na novosadskoj »Tribini mladih« bit će prikazan glazbeno-dokumentarni film »Limunovo drvo« mladog redatelja **Branka Radakovića**.

Zimska škola hrvatskoga folklora

Zimska škola hrvatskoga folklora, u Organizaciji Hrvatske matice iseljenika, bit će održana od 3. do 12. siječnja 2016. u Koprivnici (Republika Hrvatska). Podučavat će se plesovi, pjesme, nošnje i glazbala panonskoga područja. Voditelj škole je prof. **Andrija Ivančan**. Više informacija na internetskim stranicama HMI-ja – www.matis.hr.

preporuka

GLAZBA: Lana Del Rey – Honeymoon

»Honeymoon« je četvrti album američke pjevačice **Lana Del Rey**. Album nosi onaj prepoznatljivi »Lana Del Rey« zvuk, koji je definitivno postao njen zaštitni znak – usporene balade, nježni tonovi, produkcija preplavljena šapatima, uzdasima, minimalističnim instrumentima. Kao što naslov i sugerira, čitav album djeluje vrlo pitomo i sladunjavo, čime se razlikuje od Laninih prethodnih radova koji su se, bar tekstualno, bavili mračnijim temama. »Honeymoon« se i dalje bavi temama kao što su neuzvraćena ljubav ili propadanje iste, ali se također dotiče i slatke romanse i odanosti. Sve u svemu, opuštajući album kojeg vrijedi poslušati, ljubitelji jazza i alternativnog, baroknog popa bit će oduševljeni.

Izdvajamo: »Music To Watch Boys To«, »High By The Beach«, »The Blackest Day« i »Swan Song«.

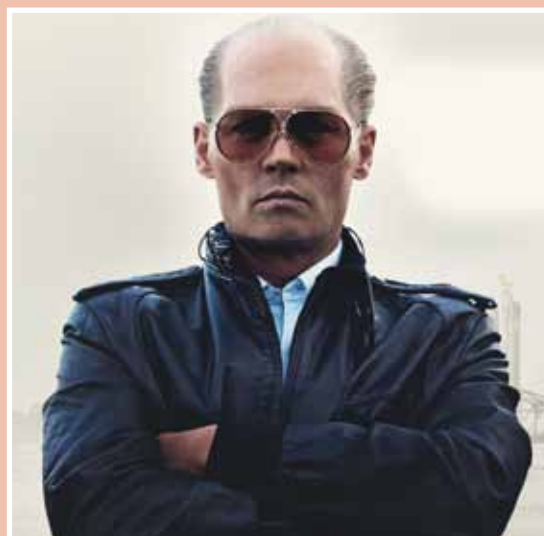
I. Kovač

FILM: Crna misa

»Crna misa« je kriminalistička drama u režiji **Scotta Coopera**. Scenarij je napisan po knjizi autora **Dicka Lehra** i **Gerarda O'Neill**a. Radnja filma zasnovana je na istinitoj priči o jednom od najkontroverznijih kriminalaca u povijesti SAD-a – **Jamesa »Whiteyja« Bulgera**, koji je u svojoj dvadesetogodišnjoj gangsterskoj karijeri uspio igrati dvostruku igru radeći za sebe, ali i za FBI. Glumačku postavu ovog filma, koji je samo u prvom vikendu prikazivanja ostvario profit od 22 milijuna dolara, čine: **Johnny Depp**, **Joel Edgerton**, **Benedict Cumberbatch**, **Kevin Bacon**, **Jesse Plemons**, **Peter Sarsgaard**, **Rory Cochrane**, **Adam Scott**, **Dakota Johnson**, **Corey Stoll** i drugi. Johnny Depp, poznat po svojim nevjerojatnim transformacijama i sposobnosti potpunog identificiranja s karakterom koji tumači, u ovom filmu nadmašuje očekivanja. Depp je maestralno odigrao ulogu bostonskog gangstera i po tko zna koji put potvrdio svoj status vrhunskog glumca.

N. Balažević

KNJIGA: Quattro Stagioni

Slobodan Tišma je srpski književnik i glazbenik, nakon nekog vremena u glazbenoj industriji potpuno se posvetio pisanju. Njegov rad nije ostao nezapažen od strane javnosti i književnih kritičara. Tako je njegov roman »Bernardijeva soba«, objavljen 2011. godine, dobio NIN-ovu nagradu 2012. godine, a roman »Quattro Stagioni« nagradu »Biljana Jovanović«. Roman »Quattro Stagioni« objavljen je 2009. Radnja romana smještena je u fiktivnu državu, a glavni junak ne posjeduje ime. Radnju pokreće krađa nekoliko umjetničkih slika koje je policija povezala s ubojstvom dvojice pozornika i s umjetničkim komunama po Europi. Umjetničke komune ozloglašene su zbog svog anarhističkog djelovanja, a baš u jednoj od njih djeluje glavni junak romana, koji se nađe u središtu istrage i doživi niz neobjašnjivih gubitaka. Knjiga je to koja će vas očarati svojom fabulom, ali i svojim jezikom.

I. Rudić

